BESLUT

Datum	Dnr	Sid
2026-05-11	2907-2025	1 (3)

Justitieombudsmannen
Thomas Norling

Omsorgs- och socialnämnden i Mjölby kommun får kritik för att ha dröjt med att verkställa en insats enligt LSS

Anmälan

I en anmälan till JO den 17 mars 2025 klagade AA, som är mor till BB, på Omsorgs- och socialförvaltningen i Mjölby kommun och förde fram bl.a. följande. BB är sedan tidigare beviljad insatsen bostad med särskild service enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Den 16 januari 2024 upphörde placeringen på det boende där insatsen tidigare hade verkställts. Vid tiden för hennes anmälan till JO hade BB:s insats fortfarande inte blivit verkställd på annat sätt.

Utredning

JO hämtade in handlingar avseende BB:s ärende. Därefter begärde JO att Omsorgs- och socialnämnden i Mjölby kommun skulle yttra sig över frågan om verkställighet av BB:s beviljade insats i form av bostad med särskild service. Yttrandet skulle också innehålla en redogörelse för nämndens handläggning sedan januari 2024 och svar på vissa frågor.

I sitt yttrande redogjorde nämnden för handläggningen av ärendet och för sin bedömning av det som hade kommit fram.

AA fick tillfälle att kommentera yttrandet.

Bedömning

Rättsliga utgångspunkter

I LSS finns bestämmelser om vissa insatser som personer som omfattas av den lagen har rätt till, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och behovet inte tillgodoses på annat sätt. Målet med LSS är att den enskilde ska få möjlighet att leva som andra. (1, 5 och 7 §§ LSS.)

LSS är en rättighetslag. Det innebär att den enskilde kan kräva de rättigheter som anges i lagen. Detta kan jämföras med socialtjänstlagen (2025:400), som inte ger den enskilde en absolut rätt till en viss bestämd insats (se prop.

1992/93:159 s. 50). Jag har i ett tidigare beslut mer utförligt redovisat vad det innebär att LSS är en rättighetslag (se JO:s beslut den 13 februari 2025, dnr 5244-2023).

Verksamhet enligt LSS ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska anpassas till mottagarens individuella behov. (6 och 7 §§ LSS.)

En av insatserna enligt LSS är bostad med särskild service för vuxna (9 § 9 LSS). Ett beslut om en sådan insats gäller omedelbart (27 § fjärde stycket LSS). Det betyder att nämnden är skyldig att genast verkställa beslutet. Nämnden ansvarar sedan under beslutets giltighetstid för att verkställighet fortsatt sker.

Bedömning

Av utredningen framgår att BB beviljades den aktuella boendeinsatsen den 7 mars 2023. I januari 2024 upphörde avtalet med det boende där BB verkställde insatsen och hon flyttade samma månad från boendet. Innan dess, i december 2023, hade nämnden erbjudit BB verkställighet på ett annat boende.

Nämnden har i sitt yttrande framfört att BB avböjde detta förslag. Av de journalanteckningar som jag har tagit del av framgår att AA var av uppfattningen att nämnden hade missuppfattat det besked som hade lämnats och att BB inte hade tackat nej till erbjudandet. Uppgifterna i denna del går alltså delvis isär. Oavsett hur det förhåller sig med den saken kan jag konstatera att när detta uppdagades så var platsen inte längre tillgänglig, varför någon verkställighet inte heller då kom till stånd.

I slutet av januari 2024 erbjöds BB verkställighet på ett annat boende, men hon tackade nej till förslaget med hänvisning till bl.a. avståndet. Vidare föreslog nämnden ett annat boendealternativ i slutet av februari 2024, men BB avböjde även det erbjudandet på grund av att boendet inte passade hennes behov.

Efter att BB hade lämnat det senaste beskedet framgår av en journalanteckning att boendesamordnaren skickade ett e-postmeddelande till biståndshandläggaren i BB:s ärende. I detta uppgav boendesamordnaren att hon för tillfället inte avsåg att göra något mer i ärendet eftersom hon hade sonderat boenden i Östergötland och inte kom längre. Hon ansåg vidare att de hade gjort vad de kunde.

Av såväl nämndens redogörelse för handläggningen som ingivna journalanteckningar framgår att BB först i februari 2025 fick del av ett nytt erbjudande om boende. Enligt nämndens yttrande accepterade BB förslaget i april 2025 och inflyttning planerades till efter sommaren.

I det inledande skedet gav alltså nämnden BB olika förslag på boenden där hon skulle kunna återuppta verkställigheten av insatsen, men som redan har framkommit blev så inte fallet förrän långt senare.

Nämnden har mycket riktigt konstaterat att skyldigheten att verkställa en boendeinsats inte påverkas av att den enskilde avstår ett visst erbjudande, men att verkställigheten samtidigt kan fördröjas eftersom insatsen behöver anpassas till den enskildes behov och önskemål i möjligaste mån. Jag har alltså förståelse för att svårigheter med att nå enighet i fråga om boendeinsatsens utformning kan leda till en längre handläggningstid än normalt. Det är emellertid viktigt att nämnden även i sådana fall kontinuerligt vidtar effektiva åtgärder i syfte att så snart som möjligt kunna verkställa beslutet. (Se t.ex. JO:s beslut den 17 oktober 2022, dnr 4626-2021 och JO:s beslut den 28 oktober 2025, dnr 3842-2024.)

Nämnden har i sitt yttrande anfört att den under perioden januari 2024 till juni 2025 vidtog omfattande åtgärder för att verkställa beslutet om bostad med särskild service och bedömt att skyldigheten att verkställa beslutet inte frångicks. Jag instämmer inte i den bedömningen. Som jag ovan har redovisat passerade det nästan ett helt år från det att BB tackade nej till erbjudandet i februari 2024 till dess nämnden erbjöd henne verkställighet på det boende som hon senare accepterade. Såvitt framkommit vidtog nämnden under den perioden inte någon åtgärd alls i syfte att få boendeinsatsen verkställd. Det framgår inte av utredningen vad som var orsaken till denna passivitet. En sådan handläggning är inte acceptabel och nämnden förtjänar kritik för att ha dröjt med verkställigheten.

Det som har kommit fram i övrigt ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Thomas Norling. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Malin Jonasson har föredragit ärendet och tf. byråchefen Sandra Lundgren har deltagit i beredningen.